

Значимостта на Славейков в този контекст се оказва значимостта на авторитета, а самият авторитет е „сатрап, който има нужда от поклонението на раби“ – сред тези последните се оказва Боян Пенев, провъзгласил Славейков в своя послеслов към новото издание на „На Острова на блажените“ за най-големия български поет. Оборвайки тази му теза, Гео Милев му противопоставя своята култова фигура – тази на Яворов, валидна, но съвсем не безспорна, за неговото поколение:

Делото на Яворов е жив творчески вулкан, стихия, оригинална и неударжима, докато делото на П. Славейков от „Епически песни“ до „Кървава песен“ е сякаш дело на естет, който се е мъчил да илюстрира с дело, с примери своите естетически твърдения. Затова Яворов е спонтанен – Пенчо е правен; Яворов е композиция – Пенчо е комбинация; Яворов е образец – Пенчо е пример; Яворов е поема – Пенчо е христоматия с примери.

Това раздвоение в образа на големия естет и нищожния поет Пенчо Славейков е сред малкото позиции на Гео Милев, които не се променят с времето. Еволюцията от „Везни“ към „Пламък“ и съответно преориентацията на Гео Милев от абстрактния експресионизъм към активизма изобщо не повлияват върху тези оценки. В писаната през 1925 г. „Кратка история на българската поезия“ отново ще срещнем твърдението, че „значението на Пенча Славейков като голяма фигура почива върху неговата естетическа проповед“. Това значение е оценено по достойнство – посочва се, че чрез него се реализира вторият етап в развитието на българската поезия – и пак чрез него същата получава лице. В същото време е определен като „само естет“, а стиховете му – като „примери, които илюстрират естетическите идеи на своя автор“ като „само мисли в стихове“ и като „мислени стихове“; посочва се, че липсата на живо поетично чувство му е отнела възможността да бъде свършен във формата; че за него единството между форма и съдържание било нещо непознато – и непосредственото следствие от това бил „неговият окълцан тежък стих, и неговият нелепо надут език“.

Поддържането на това раздвоение в оценката за Пенчо Славейков – между „естета“ и художника – е достатъчно симптоматично и заслужава да бъде анализирано. Има, разбира се, повече от едно обяснение – и най-лесното се крие в бързата канонизация на Славейков след смъртта му – за разлика от отрицанието приживе. Бихме могли прочее да приемем, че папата на българския индивидуализъм се е оказал част от официозния канон, който Гео Милев като правоверен модернист се е чувствал длъжен да отрича. Да – но същата позитивна преоценка се случва през 20-те и с Яворов, когато Гео Милев определя като „втора еманация на расовия